

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. balandžio 3 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvas darbuotojų judėjimas – SESV 45 straipsnis – Advokatai – Advokatų padėjėjų profesinis mokymas – Teritorinis apribojimas – Nacionalinis reglamentavimas, pagal kurį reikalaujama dalį advokato padėjėjo praktikos atlikti pas advokatą, kurio buveinė yra nacionalinėje teritorijoje“

Byloje C-807/23

dėl *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) 2023 m. spalio 16 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. gruodžio 29 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Katharina Plavec

prieš

Rechtsanwaltskammer Wien

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos, teisėjai S. Rodin (pranešėjas), N. Piçarra, O. Spineanu-Matei ir N. Fenger,

generalinis advokatas P. Pikamäe,

posėdžio sekretorius D. Dittert, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2024 m. lapkričio 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- K. Plavec, atstovaujamos *Rechtsanwälte* S. Schwab ir J. P. Willheim,
- *Rechtsanwaltskammer Wien*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* R. Gerlach ir T. Simek,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos A. Posch, A. Bell, G. Eberhard ir P. Thalmann,
- Kroatijos vyriausybės, atstovaujamos, G. Vidović Mesarek,

* Proceso kalba: vokiečių.

- Švedijos vyriausybės, atstovaujamos H. Eklinder,
- Europos Komisijos, atstovaujamos B.-R. Killmann ir J. Szczodrowski,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 45 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Katharina Plavec ir *Rechtsanwaltskammer Wien* (Vienos advokatų taryba, Austrija) (toliau – RAK) ginčą dėl to, kad buvo atmestas K. Plavec prašymas, pirma, įrašyti ją į advokatų padėjėjų sąrašą ir, antra, išduoti dokumentą, patvirtinantį jos ribotus įgaliojimus atstovauti teismuose, kaip tai suprantama pagal 2023 m. balandžio 20 d. redakcijos (*BGBL. I 39/2023*) 1868 m. liepos 15 d. *Rechtsanwaltsordnung* (Reglamentas dėl vertimosi advokato veikla) (*RGBL. Nr. 96/1868*) (toliau – RAO) 15 straipsnio 3 dalį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 SESV 45 straipsnyje nustatyta:

„1. [Europos] Sąjungoje užtikrinama darbuotojų judėjimo laisvė.

2. Tokia judėjimo laisvė reiškia, kad įdarbinimo, darbo užmokesčio ir kitų darbo ir užimtumo sąlygų atžvilgiu panaikinama bet kokia valstybių narių darbuotojų diskriminacija dėl pilietybės.

<...>“
- 4 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/5/EB, skirtos padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija (OL L 77, 1998, p. 36; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 3 t., p. 83), 1 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„kadangi pagal [SESV 26] straipsnį vidaus rinka turi sudaryti vidaus sienų neturinčią erdvę; kadangi pagal [SESV 4 straipsnio 2 dalies a] punktą vienas iš [Sąjungos] tikslų yra laisvam asmenų ir paslaugų judėjimui tarp valstybių narių trukdančių kliūčių panaikinimas; kadangi valstybių narių piliečiams tai, be kita ko, reiškia galimybę dirbti pagal profesiją kaip savarankiškai dirbantys asmenys ar pastovų atlyginimą gaunantys darbuotojai ne toje valstybėje narėje, kurioje jie įgijo savo profesines kvalifikacijas“.

5 Direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kaip savarankiškai dirbantiems arba pastovų atlyginimą gaunantiems kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta profesinė kvalifikacija.“

6 Minėtos direktyvos 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Teisininkui, besiverčiančiam advokato praktika pagal jo buveinės šalies profesinį vardą, kuris efektyviai ir reguliariai ne trumpiau kaip trejus metus priimančiojoje valstybėje narėje praktikavo tos valstybės teisę, įskaitant Bendrijos teisę, jam siekiant įgyti priimančiosios valstybės narės advokato profesiją netaikomos [1988 m. gruodžio 21 d.] [d]irektyvos 89/48/EEB [dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (OL L 19, 1989, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 337)] 4 straipsnio 1 dalies b punkto sąlygos. „Efektyvus ir reguliarus praktikavimas“ – tai faktinis veiklos vykdymas be pertrūkių, išskyrus tuos, kurie susiję su kasdienio gyvenimo įvykiais.

<...>“

Austrijos teisė

7 RAO 2 straipsnyje numatyta:

„1) Advokatu siekiantis tapti teisininkas reikalaujamą praktiką turi atlikti dirbdamas teisinį darbą teisme arba prokuratūroje ir pas advokatą; be to, ją galima atlikti dirbant teisinį darbą pas notarą arba, jeigu vykdoma veikla naudinga advokato veiklai, administracinėje institucijoje, aukštojoje mokykloje arba pas prisiekusį auditorių ir mokesčių konsultantą. <...> Į praktiką pas advokatą atsižvelgiama tik tuomet, kai ši veikla yra pagrindinė ir tuo pačiu nevykdoma kita profesinė veikla; <...>

2) 1 dalyje nustatyta praktika privalo trukti penkerius metus. Austrijoje mažiausiai septynis jos mėnesius reikia dirbti teisme arba prokuratūroje ir mažiausiai trejus metus – pas advokatą.

3) Į praktikos, kurią nebūtinai reikia atlikti teisme, prokuratūroje arba pas advokatą Austrijoje, laiką taip pat įskaičiuojama:

<...>

2. pagal 1 dalį prilyginama praktika užsienyje, jeigu ši veikla tikslinga advokato veiklai;

3. bet kokia kita nacionalinėje teritorijoje ar užsienyje vykdoma teisinė veikla, kai ši veikla buvo naudinga verčiantis advokato veikla ir buvo vykdoma prižiūrint tinkamam kvalifikuotam asmeniui ar įstaigai.

Advokatūros taryba turi paskelbti gaires dėl sąlygų, kuriomis atsižvelgiama į atliktas praktikas, ir to atsižvelgimo apimties, kaip apibrėžta 2 ir 3 punktuose; <...> Gairės skelbiamos Advokatūros tarybos interneto svetainėje ir joje yra nuolat prieinamos.

<...>“

8 Šio reglamento 15 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatyta:

„3) Jeigu įstatyme nenumatyta advokato teisinė pagalba, advokatas taip pat gali leisti pas jį dirbančiam kitam advokato padėjėjui savo paties atsakomybe atstovauti visuose teismuose ir institucijose; tačiau advokato padėjėjui neleidžiama pasirašyti teismui ir institucijoms įteikiamų dokumentų.

4) Advokatūros taryba privalo advokato padėjėjui, atliekančiam praktiką pas advokatą, išduoti dokumentus, įrodančius, kad jis turi ribotą teisę atstovauti, kaip tai suprantama pagal 3 dalį.“

9 Minėto reglamento 30 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Tam, kad asmuo būtų įrašytas į advokatų padėjėjų sąrašą, prieš pradedant praktiką advokatų kontoroje, komitetui turi būti pateiktas pranešimas kartu su Austrijos pilietybės, Europos Sąjungos valstybės narės, kitos Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies arba Šveicarijos Konfederacijos pilietybės bei baigtų Austrijos teisės studijų įrodymu. Į praktikos pas advokatą laikotarpį atsižvelgiama tik nuo šio pranešimo gavimo dienos.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 10 Nuo 2022 m. sausio mėn. K. Plavec pagal darbo sutartį buvo įdarbinta advokatų kontoroje *Jones Day*, įsikūrusioje Frankfurte prie Maino (Vokietija), ir joje atliko praktiką pas Austrijos advokatą KI, šioje kontoroje turintį asocijuotojo partnerio statusą. 2022 m. sausio 14 d. elektroniniu laišku ji paprašė RAK įrašyti ją į advokatų padėjėjų sąrašą ir išduoti dokumentą, patvirtinantį jos ribotus įgaliojimus atstovauti teismuose pagal Advokatų statuto 15 straipsnio 3 dalį.
- 11 RAK prašymu K. Plavec 2022 m. kovo 7 d. raštu pateikė toliau nurodytus paaiškinimus. Jos deklaruota gyvenamoji vieta ir įprastinė gyvenamoji vieta buvo Frankfurte prie Maino, o nepagrindinė gyvenamoji vieta buvo Vienoje (Austrija). Jos veikla buvo susijusi tik su Austrijos teise. Vienintelis asmuo, įgaliotas duoti nurodymus byloje, susijusiose su Austrijos teise, jos praktikos vadovas KI teikė konsultacijas Austrijos teisės klausimais kontoros *Jones Day* Austrijos ir užsienio klientams, taip pat atstovavo jiems Austrijos administracinėse institucijose ir teismuose. Praktikos metu K. Plavec, atstovaudama KI klientams, kelis kartus per savaitę bendraudavo su Austrijos administracinėmis institucijomis ir teismais.
- 12 2022 m. birželio 14 d. sprendimu kompetentinga RAK tarnyba, remdamasi RAO 30 straipsnio 1 dalimi, siejama su jo 2 straipsnio 2 dalimi, atmetė K. Plavec prašymą, motyvuodama tuo, kad ji praktiką atliko ne pas Austrijoje įsisteigusį advokatą.
- 13 2022 m. rugpjūčio 31 d. K. Plavec išėjo iš kontoros *Jones Day*.
- 14 2022 m. rugsėjo 6 d. sprendimu RAK taryba atmetė skundą dėl 2022 m. birželio 14 d. sprendimo. Šiame 2022 m. rugsėjo 6 d. sprendime, be kita ko, nurodyta, kad KI yra egzaminų, laikomų siekiant įgyti teisę verstis advokato veikla Austrijoje, komisijos narys ir veikia kaip advokatas, paskirtas atstovauti teisės subjektams Austrijoje pagal teisinės pagalbos mechanizmą. Be to, kad yra įsikūręs Frankfurte prie Maino, KI turi biurą Vienoje, į kurį pagal RAO paskyrė kitą pavaduojančią Austrijos advokatę. Nuo 2016 m. lapkričio 15 d. jis pripažintas išvykusi dėl ilgalaikio gyvenimo užsienyje.

- 15 K. Plavec ir KI dėl 2022 m. rugsėjo 6 d. sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, prašydami panaikinti minėtą sprendimą ir įpareigoti RAK įrašyti K. Plavec į advokatų padėjėjų sąrašą laikotarpiu nuo 2022 m. sausio 14 d. iki 2022 m. rugpjūčio 31 d.
- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad ginčo, dėl kurio į jį kreiptasi, dalykas susijęs tik su klausimu, ar K. Plavec atitiko įrašymo į advokatų padėjėjų sąrašą sąlygas ir, jei taip, koku laikotarpiu, nes 2022 m. rugpjūčio 31 d. ji išėjo iš kontoros *Jones Day*. Be to, kadangi KI nebuvo asmeniškai suinteresuotas, kad K. Plavec būtų įrašyta į advokatų padėjėjų sąrašą atgaline data, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atmetė jos apeliacinį skundą kaip nepriimtina.
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad iš kartu aiškinamų RAO 2 straipsnio 2 dalies ir 30 straipsnio 1 dalies matyti, jog iš bendros penkerių metų praktikos, kurią privaloma atlikti norint tapti advokatu, Austrijos teritorijoje turi būti atliekama bent trejų metų ir septynių mėnesių trukmės praktika, iš kurių bent treji metai – pas advokatą. Tas teismas pažymi, kad tuo atveju, kai advokato padėjėjo darbo vieta yra ne Austrijoje, kompetentinga Austrijos advokatų asociacija negali atvykti į kontorą, kurioje dirba šis advokato padėjėjas, kad atliktų savo teisės aktuose nustatytą užduotį kontroliuoti jį ir praktikos vadovą, kuris privalo užtikrinti, kad advokato padėjėjas būtų visiškai išmokytas advokato profesijos.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad pagal RAO 2 straipsnio 3 dalies 2 punktą K. Plavec praktikos pas KI dalis visgi gali būti įskaityta kaip praktikos dalis, kuri gali būti atlikta užsienyje.
- 19 Kiek tai susiję su jo nagrinėjamos bylos faktinėmis aplinkybėmis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad K. Plavec praktika Austrijoje nebuvo atlikta, nors ji dirbo prižiūrima į Austrijos advokatų sąrašą įrašyto advokato ir Austrijos teisės srityje.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad kyla klausimas, ar nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta, kad dalis kandidato verstis advokato veikla praktikos turi būti atliekama nacionalinėje teritorijoje, yra nesuderinamos su laisvu darbuotojų judėjimu, nors kita šios praktikos dalis gali būti atliekama užsienyje.
- 21 Jis mano, kad tokios nuostatos bet kuriuo atveju yra tinkamos ir atitinka Sąjungos teisės saugomas vertybes. Jis visų pirma pabrėžia, kad pagal Direktyvos 98/5 10 straipsnio 1 dalį advokato, besiverčiančio advokato praktika pagal jo kilmės valstybės narės suteiktą profesinį vardą, teisė verstis advokato praktika priimančiojoje valstybėje narėje siejama su įrodymu, kad tokia veikla faktiškai ir reguliariai ne trumpiau kaip trejus metus buvo vykdoma pirmojoje valstybėje narėje. Nors šis reikalavimas turėti praktinės patirties priimančiojoje valstybėje narėje taikomas advokatams, kurie jau turi kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą, suteikiantį teisę verstis profesine veikla savo kilmės valstybėje narėje, ir kurie joje šia veikla praktiškai jau vertėsi, toks reikalavimas *a fortiori* galėtų būti taikomas advokatų padėjėjų teisei verstis advokato veikla.
- 22 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad tokia veikla, kokią K. Plavec vykdė Frankfurte prie Maino, net atsižvelgiant į šiuolaikines ryšio priemones, negali pasižymėti kontaktų su Austrijos teismais ir administracinėmis institucijomis intensyvumu, kurį užtikrina profesinis mokymas Austrijoje įsteigtoje advokatų kontoroje. Taip pat būtų nerealu manyti, kad K. Plavec būtų sutikusi keliauti iš Frankfurto prie Maino vien tam, kad dalyvautų Austrijos teismų ir administracinių institucijų posėdžiuose, atsižvelgiant į tai, kad atstovavimo

dokumentas, kurį ji ketino gauti, suteikia tik labai ribotą atstovavimo teisę, konkrečiai – civilinėse bylose, kurios iš esmės priklauso *Bezirksgerichte* (apylinkės teismai, Austrija) jurisdikcijai. Galiausiai K. Plavec praktikos vadovas iš esmės praktikavo Austrijos arbitražo teisę, o pagal RAO advokatų padėjėjų praktikos vadovai privalo advokatų padėjėjams suteikti visapusišką profesinį mokymą.

- 23 Šiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar SESV 45 straipsnis dėl laisvo darbuotojų judėjimo turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja nacionalinės teisės nuostatos, kuriose kaip įrašymo į Austrijos advokatų padėjėjų sąrašą sąlyga nustatytas reikalavimas dalį praktikos (profesinio mokymo laikotarpio) padėjėjui atlikti kaip advokato padėjėjui pas advokatą Austrijoje, taigi nacionalinėje teritorijoje <...>, ir tam, kad ši praktikos (profesinio mokymo laikotarpio) dalis būtų laikoma atlikta, nepakanka dirbti pas advokatą kitoje Sąjungos valstybėje narėje, net jei ten padėjėjas dirba Austrijos teisės srityje prižiūrimas į Austrijos advokatų sąrašą įrašyto advokato?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 24 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja valstybės narės teisinis reglamentavimas, pagal kurį reikalaujama tam tikrą praktikos, kuri yra būtina norint verstis advokato veikla ir per kurią advokato padėjėjas turi tam tikrus įgaliojimus atstovauti šios valstybės narės teismuose, dalį atlikti pas minėtoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, neleidžiant jos atlikti pas kitoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, nors šis advokatas yra įrašytas į pirmosios valstybės narės advokatų sąrašą ir šios praktikos metu vykdoma veikla susijusi su pirmosios valstybės narės teise.
- 25 Primintina, kad kai sąlygos, susijusios su teise užsiimti atitinkama profesine veikla, nėra suderintos, valstybės narės turi teisę apibrėžti teorines žinias ir kvalifikaciją, kurios reikalingos norint užsiimti šia profesine veikla (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, 24 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).
- 26 Kadangi Sąjungos lygmeniu iki šios dienos nesuderintos sąlygos, taikomos norintiems verstis advokato veikla, valstybės narės išlaiko kompetenciją apibrėžti šias sąlygas (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, 25 punktą).
- 27 Iš to matyti, kad Sąjungos teisei neprieštarauja tai, kad pagal valstybės narės teisės aktus tam, kad būtų galima verstis advokato veikla, būtina turėti reikalingų žinių ir kvalifikaciją (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, 26 punktą), o tai gali apimti atitinkamo laikotarpio praktikos atlikimą.
- 28 Vis dėlto valstybės narės savo kompetenciją šioje srityje turi įgyvendinti laikydamosi SESV garantuojamų pagrindinių laisvių, o šiuo klausimu priimtose nacionalinės teisės nuostatos negali būti nepateisinama kliūtis veiksmingai naudotis pagrindine laisve, garantuojama, be kita ko, SESV 45 straipsniu (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, 27 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).

- 29 Darytina išvada, kad valstybės narės teisės nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, patenka į SESV 45 straipsnio taikymo sritį, net jeigu jomis reglamentuojama praktika, kuri yra profesinio mokymo, suteikiančio teisę verstis advokato veikla, dalis, nes atitinkami teisininkai advokato padėjėjais dirba kaip darbuotojai, gaunantys atlyginimą (pagal analogiją žr. 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Morgenbesser*, C-313/01, EU:C:2003:612, 60 punktą). Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad K. Plavec atliekant praktiką kontoroje *Jones Day* buvo mokamas atlyginimas.
- 30 Pagal suformuotą jurisprudenciją visomis SESV nuostatomis dėl laisvo asmenų judėjimo, įskaitant SESV 45 straipsnį, siekiama Sąjungos piliečiams palengvinti bet kokios profesinės veiklos vykdymą Sąjungos teritorijoje ir draudžiamos priemonės, galinčios sudaryti mažiau palankias sąlygas šiems piliečiams, kai jie nori vykdyti ekonominę veiklą kitos valstybės narės teritorijoje (2023 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo (šeštoji kolegija) sprendimas *Komisija / Nyderlandai (Teisių į pensiją vertės perkėlimas)*, C-459/22, EU:C:2023:878, 29 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 31 Taigi nacionalinės teisės nuostatos, trukdančios valstybės narės pilietybę turinčiam darbuotojui arba atgrasančios jį išvykti iš savo kilmės šalies siekiant įgyvendinti teisę laisvai judėti, yra šios laisvės apribojimai, net jeigu taikomos neatsižvelgiant į atitinkamų darbuotojų pilietybę (2019 m. liepos 11 d. Sprendimo *A*, C-716/17, EU:C:2019:598, 17 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 32 Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad SESV 45 straipsniui iš esmės prieštarauja nacionalinė priemonė, susijusi su atsižvelgimo į profesinę patirtį, reikalaujamą norint verstis advokato veikla ir įgytą kitoje valstybėje narėje nei šią priemonę priėmusi valstybė narė, sąlygomis ir galinti kliudyti Sąjungos piliečiams, įskaitant šią priemonę priėmusios valstybės narės piliečius, pasinaudoti SESV garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis arba naudojimąsi jomis padaryti mažiau patrauklų (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, 30 punktą). Tas pats pasakytina apie nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias negalima atsižvelgti į profesinę patirtį, kuri turi būti įgyta atliekant tam tikrą praktiką, būtiną norint verstis advokato praktika, vien dėl to, kad ši praktikos dalis atliekama pas kitoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą.
- 33 Darytina išvada, kad valstybės narės teisės nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias reikalaujama, kad tam tikra praktikos, kurią būtina atlikti norint verstis advokato veikla, dalis būtų atliekama pas šioje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, yra SESV 45 straipsnyje garantuojamos judėjimo laisvės apribojimas, nes dėl jo naudojimas šia judėjimo laisve gali būti ribojamas arba tapti mažiau patrauklus, apribojant šių piliečių galimybę užsiimti profesine veikla, kaip antai advokato padėjėjo veikla pas kitoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą.
- 34 Priešingai, nei savo rašytinėse pastabose teigia Austrijos vyriausybė, šios išvados nepaneigia tai, kad pagal šias teisės nuostatas kelių mėnesių praktika užsienyje gali būti pripažinta kita praktikos dalimi. Iš tiesų, kadangi laikoma, kad trejų metų praktika pas advokatą, kuri atitinka dalį pagrindinėje byloje nagrinėjamos praktikos, būtinai turi būti atlikta pas Austrijoje įsisteigusį advokatą, minėtos teisės nuostatos neleidžia teisininkams, norintiems verstis advokato veikla, per šią praktikos dalį pasiremti SESV 45 straipsnyje garantuojama teise laisvai judėti.

- 35 Toks įsisteigimo laisvės apribojimas gali būti leidžiamas tik su sąlyga, kad, pirma, jis pateisinamas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais ir, antra, laikomasi proporcingumo principo, o tai reiškia, kad jis turi būti tinkamas siekiamo tikslo įgyvendinimui nuosekliai ir sistemškai užtikrinti ir neviršyti to, kas būtina tam tikslui pasiekti (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, 32 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).
- 36 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės pažymi, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamomis teisės nuostatomis siekiama teisinių paslaugų gavėjų apsaugos ir gero teisingumo vykdymo tikslų. Šie tikslai yra vieni iš tikslų, kurie gali būti laikomi privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, galinčiais pateisinti laisvo darbuotojų judėjimo apribojimus (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, 34 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).
- 37 Be to, valstybės narės teisės nuostatos, pagal kurias į advokatų padėjėjų sąrašą siejamas su sąlyga, kad toks padėjėjas turi atlikti dalį praktikos pas šioje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, neatrodo savaime netinkamos, kad būtų užtikrinamas minėtų tikslų įgyvendinimas.
- 38 Viena vertus, tokios teisės nuostatos gali padėti užtikrinti, kad teisininkas, norintis tapti advokatu valstybėje narėje, prieš pradėdamas verstis šia profesine veikla įgytų realią patirtį, susijusią su šios valstybės narės teisės praktiniu taikymu bei advokatams taikomomis taisyklėmis ir procedūromis, reglamentuojančiomis santykius su šios valstybės narės teismais ir valdžios institucijomis. Antra vertus, taip kompetentingos valdžios institucijos paprastai galės lengvai kontroliuoti tokios praktikos atlikimo sąlygas ir ypač tai, ar šios praktikos turinys atitinka iš nacionalinės teisės kylančius reikalavimus. Konkrečiai kalbant, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tokios teisės nuostatos, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, leidžia kompetentingai Austrijos advokatų asociacijai, vykdančiai teisinę užduotį prižiūrėti advokato padėjėją ir advokato padėjėjo praktikos vadovą, patekti į jo kontorą, kad įsitikintų, jog advokato padėjėjo profesinis mokymas atitinka reikalavimus, kurie keliama siekiant verstis advokato veikla.
- 39 Vis dėlto reikia konstatuoti: sąlyga, pagal kurią teisininkas turi atlikti tam tikrą praktikos dalį pas atitinkamoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, – kadangi, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, ja siekiama užtikrinti, kad advokatas būtų įgijęs pakankamai patirties praktiškai taikydamas nacionalinę teisę ir bendraudamas su Austrijos valdžios institucijomis ir teismais, kad būtų pasiekti pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės nuostatomis siekiami teisinių paslaugų gavėjų apsaugos ir gero teisingumo vykdymo tikslai, – viršija tai, kas būtina šiems tikslams pasiekti.
- 40 Iš tiesų teisininkų praktika pas į Austrijos advokatų sąrašą įrašytą, bet kitoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą kartu su reikalavimu kompetentingoms nacionalinėms valdžios institucijoms įrodyti, kad ši praktika suteikia galimybę įgyti patirties, lygiavertės tai, kuri įgyjama atliekant praktiką pas Austrijoje įsisteigusį advokatą, yra tokiose teisės nuostatose, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, numatytus tikslus leidžianti pasiekti priemonė, kuri atrodo mažiau ribojanti nei šiose teisės nuostatose nustatytas apribojimas.
- 41 Šiuo klausimu reikia pažymėti, pirma, kad apskritai negalima preziumuoti, jog teisininkas, atliekantis praktiką pas į Austrijos advokatų sąrašą įrašytą, bet kitoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, negalėtų gauti tinkamo profesinio mokymo ar įgyti pakankamos patirties, susijusios su Austrijos teisės praktiniu taikymu, kurie būtų lygiaverčiai mokymui ir patirčiai, kuriuos gauna praktiką Austrijoje atliekantis teisininkas. Šiomis aplinkybėmis pareiga pateikti pakankamai

faktinių įrodymų, kad per praktiką faktiškai atlikta veikla gali suteikti profesinį mokymą ir patirtį, lygiaverčius tiems, kurie įgyjami atliekant praktiką pas Austrijoje įsisteigusį advokatą, gali užtikrinti, kad šios praktikos tikslai iš tikrųjų būtų pasiekti.

- 42 Antra, pagal tokias teisės nuostatas, kokios nurodytos šio sprendimo 40 punkte, kompetentingos valdžios institucijos gali veiksmingai patikrinti praktikos eigos sąlygas.
- 43 Visų pirma jos gali (jei mano, kad tai naudinga atsižvelgiant į jų turimą informaciją) iškviešti advokato padėjėją ir jo praktikos vadovą, kad gautų paaiškinimų dėl praktikos eigos, prireikusių nurodyti nutraukti praktiką arba atsisakyti į ją atsižvelgti, jei neatsakoma į šį iškvietimą. Be to, iš RAK pareiškimų per Teisingumo Teisme vykusį posėdį matyti, kad ji tokius kvietimus teikia, kai kyla pagrįstų abejonių dėl to, ar konkrečiais atvejais buvo laikomasi advokatų padėjėjų profesinio mokymo reikalavimų, keliamų siekiant vertis advokato veikla.
- 44 Be to, atsižvelgiant į tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nurodytu atveju tiek advokato padėjėjas, tiek jo praktikos vadovas yra įrašyti į valstybės narės, kurioje vyksta rengimas advokato profesijai, advokatų tarybos tvarkomus sąrašus, profesinės institucijos paprastai turi kompetenciją skirti jiems drausmines nuobaudas, jeigu jie siekia suklaidinti kompetentingas institucijas dėl praktikos turinio arba nesilaikyti kontrolės priemonių, nustatytų siekiant užtikrinti tinkamą šios praktikos eigą.
- 45 Galiausiai, nors pagal tokias teisės nuostatas, kaip nurodytosios šio sprendimo 40 punkte, kompetentingos institucijos nebūtinai gali patekti į advokato padėjėjo praktikos vadovo kabinetą patikrinimo tikslais, tokia prieiga negali būti laikoma būtina pagrindinėje byloje nagrinėjamo teisės akto tikslams pasiekti. Be to, iš RAK per teismo posėdį pateiktos informacijos matyti, kad siekdama patikrinti, ar buvo pasiekti praktikos tikslai, ji praktikoje taiko mažiau griežtas kontrolės priemones nei advokatų kontorų patikrinimas vietoje.
- 46 Aplinkybė, kad pagal Austrijos teisę po 18 mėnesių trukmės praktikos pas Austrijoje įsisteigusį advokatą advokato padėjėjas turi labai plačius įgaliojimus atstovauti, negali paneigti to, kas išdėstyta, nes pagal tokią teisės nuostatą, kokia nurodyta šio sprendimo 40 punkte, patirtis, kurią teisininkas įgyja po šio praktikos pas kitoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą laikotarpio, prilygsta patirčiai, kurią po tokio paties laikotarpio įgyja advokato padėjėjas, atliekantis praktiką pas Austrijoje įsisteigusį advokatą.
- 47 Be to, kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės nuostatos grindžiamos logika, panašia į įtvirtintąją Direktyvos 98/5 10 straipsnio 1 dalyje, reikia konstatuoti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo priimant šią direktyvą padarytas pasirinkimas, susijęs su priemonėmis, kurias valstybės narės gali taikyti advokatams, kurie, įgiję savo profesinę kvalifikaciją kitoje valstybėje narėje, nori užsiimti savo profesija jų teritorijoje, negali apriboti SESV nuostatų taikymo tik situacijai, kuri nepatenka į minėtos direktyvos taikymo sritį.
- 48 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja valstybės narės teisinis reglamentavimas, pagal kurį reikalaujama tam tikrą praktikos, kuri yra būtina norint verstis advokato veikla ir per kurią advokato padėjėjas turi tam tikrus įgaliojimus atstovauti šios valstybės narės teismuose, dalį atlikti pas minėtoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, neleidžiant jos atlikti pas kitoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, nors šis advokatas yra įrašytas į pirmosios valstybės narės advokatų sąrašą ir šios praktikos metu vykdoma veikla susijusi su pirmosios valstybės narės teise,

taigi neleidžiant atitinkamiems teisininkams atlikti šios praktikos dalies kitoje valstybėje narėje, net jei jie kompetentingoms nacionalinėms institucijoms įrodys, kad tokia praktika, kokia bus atlikta, gali suteikti profesinį mokymą ir patirtį, lygiaverčius tiems, kurie įgyjami atliekant praktiką pas pirmojoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 49 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja valstybės narės teisinis reglamentavimas, pagal kurį reikalaujama tam tikrą praktikos, kuri yra būtina norint verstis advokato veikla ir per kurią advokato padėjėjas turi tam tikrus įgaliojimus atstovauti šios valstybės narės teismuose, dalį atlikti pas minėtoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, neleidžiant jos atlikti pas kitoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą, nors šis advokatas yra įrašytas į pirmosios valstybės narės advokatų sąrašą ir šios praktikos metu vykdoma veikla susijusi su pirmosios valstybės narės teise, taigi neleidžiant atitinkamiems teisininkams atlikti šios praktikos dalies kitoje valstybėje narėje, net jei jie kompetentingoms nacionalinėms institucijoms įrodys, kad tokia praktika, kokia bus atlikta, gali suteikti profesinį mokymą ir patirtį, lygiaverčius tiems, kurie įgyjami atliekant praktiką pas pirmojoje valstybėje narėje įsisteigusį advokatą.

Parašai.